

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om begränsning av odlingen av genetiskt modifierade organismer

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om begränsning av odlingen av genetiskt modifierade organismer (RP 114/2018 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet och miljöutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 34/2018 rd
- miljöutskottet MiUU 33/2018 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Hannu Miettinen, jord- och skogsbruksministeriet
- lagstiftningsråd Johannes Heikkonen, justitieministeriet
- regeringssekreterare Helena Korpinen, social- och hälsovårdsministeriet
- biträdande professor Timo Hytönen, Helsingfors universitet, agrikultur-forstvetenskapliga fakulteten
- specialforskare Veli-Matti Rokka, Naturresursinstitutet
- ordförande Johanna Björkroth, Gentekniknämnden
- direktör Petri Ahlroth, Finlands miljöcentral
- gruppchef Marja Ruohonen-Lehto, Finlands miljöcentral
- överinspektör Kaarina Paavilainen, Livsmedelssäkerhetsverket
- bioteknikansvarig Outi Manninen, Boreal Växtförädling Ab
- spannmålschef Minna Oravuo, Raisio Abp
- verksamhetsledare Jyrki Jalkanen, Handelsträdgårdsförbundet rf
- jurist Timo Niemi, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry
- intressebevakningsdirektör Susann Rännäri, Förbundet för Ekologisk Odling rf
- ombudsman Mari Raininko, Siemenkauppiaitten yhdistys ry.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- social- och hälsovårdsministeriet

Betänkande JsUB 23/2018 rd

- miljöministeriet
- Konkurrens- och konsumentverket
- Livsmedelsindustriförbundet rf
- Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- Pro Luomu ry
- ProAgria Keskusten Liitto ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf.

Inget yttrande av

- Tullen
- Finska centralen för utsädespotatis Ab
- Valio Ab
- WWF Finland.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en lag för att genomföra ett direktiv som ger medlemsstaterna möjlighet att begränsa eller förbjuda odling av genetiskt modifierade organismer inom sina territorier. I lagen föreskrivs det också om tillsynen över begränsningarna och förbuden.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2019.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utskottet konstaterar att odling av genetiskt modifierade organismer kräver ett odlingstillstånd som omfattar hela EU. Det finns två tillståndsförfaranden och de används parallellt. Tillstånd för odling kan sökas och beviljas i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder (förordningen om genetiskt modifierade livsmedel och foder). Tillstånd kan också sökas i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och om upphävande av rådets direktiv 90/220/EEG (direktivet om avsiktlig utsättning). En tillståndsansökan gällande så kallad avsiktlig utsättning i miljön gäller bara odling.

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/412 om ändring av direktiv 2001/18/EG vad gäller medlemsstaternas möjlighet att begränsa eller förbjuda odling av genetiskt modifierade organismer inom sina territorier trädde i kraft den 2 april 2015. Direktivet behandlar medlemsstaternas möjlighet att nationellt inom sitt territorium begränsa eller förbjuda odling av genetiskt modifierade växter som godkänts för odling inom Europeiska unionen (EU).

Före den direktivändring som trädde i kraft i april 2015 fick en medlemsstat inte inom sitt territorium förbjuda, begränsa eller försvåra den fria rörligheten av en genetiskt modifierad organism som godkänts för odlingsändamål, förutom på de villkor som ingår i EU-rätten. För att förbjuda eller begränsa odling av en genetiskt modifierad organism har vissa medlemsstater tillämpat skyddsklausulen i artikel 23 i direktivet om avsiktlig utsättning och nödfallsåtgärder enligt artikel

Betänkande JsUB 23/2018 rd

34 i förordningen om genetiskt modifierade livsmedel och foder. Dessa åtgärder hänger samman med de risker som en genetiskt modifierad organism innebär för säkerheten och hälsan samt grundar sig på ny vetenskaplig information som kommit efter det att tillståndet beviljats. Problemet med metoderna har varit att medlemsstaterna använt dem för att intervensera i den riskbedömning som ingår i EU:s tillståndssystem för genetiskt modifierade organismer. Efter direktivändringen ger EU-lagstiftningen nu medlemsstaterna möjligheter att påverka odlingen av genetiskt modifierade organismer inom sitt territorium. Därmed finns det inte längre någon anledning att utan orsak hänvisa till skyddsklausulen eller nödfallsåtgärder.

Utskottet framhåller att det för närvarande inte finns några genetiskt modifierade livsmedel på den finländska marknaden. Genetiskt modifierad soja utgör lite över hälften av den importerade fodersojan (56 procent 2015, vilket är ca 79 miljoner kilo). I ansökningsförfarandet finns inte en enda kulturväxt som lämpar sig eller som det finns intresse för att odla i Finland. Följaktligen anses odling av genetiskt modifierade organismer inte vara någon aktuell fråga hos oss den närmaste tiden.

I propositionen föreslås en lag för att sätta i kraft nationella arrangemang som tillåter att odling av genetiskt modifierade organismer begränsas eller förbjuds enligt direktivet om avsiktlig utsättning. Lagen föreskriver också om tillsyn över de nationella arrangemangen.

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med följande ändringar.

DETALJMOTIVERING

1. Lag om begränsning av odlingen av genetiskt modifierade organismer

3 §. Livsmedelsverkets uppgifter. Utskottet föreslår att 3 mom. preciseras. I 4 mom. ingår inga specifika skyldigheter och utskottet föreslår därför att det stryks.

6 §. Begränsning av eller förbud mot odling av en genetiskt modifierad organism. Med hänvisning till utlåtandet från grundlagsutskottet föreslår jord- och skogsbruksutskottet att 2 mom. preciseras.

7 §. Grunder för att begränsa eller förbjuda odling av en genetiskt modifierad organism.

Enligt detaljmotiven är förteckningen i paragrafen tänkt att vara en exempelsamling och utskottet föreslår därför att formuleringen preciseras.

8 §. Avstående från nationell verksamhet. Med hänvisning till utlåtandet från grundlagsutskottet föreslår jord- och skogsbruksutskottet att 2 mom. ändras. Momentet får en bestämmelse om att näringsidkarna ska avstå från att plantera och så.

11 §. Livsmedelsverkets register. (Ny) Bestämmelser om tillsyn över genetiskt modifierade organismer finns dels i gentekniklagen (377/1995), dels i den föreslagna lagen. Utskottet anser att

Betänkande JsUB 23/2018 rd

Livsmedelsverket i områden med odlingsförbud på grundval av gentekniklagen ska utöva tillsyn över produkter som ingår i tillämpningsområdet för den lagen och på grundval av lagen om begränsning av odlingen av genetiskt modifierade organismer över produkter som får odlas i begränsad omfattning eller som det är förbjudet att odla. Följaktligen föreslår utskottet att det för tillsynen inrättas ett separat register vid Livsmedelsverket och att 24 a § i gentekniklagen får en hänvisning till den föreslagna lagen. Bestämmelser om tillsynsregistret ska ingå i en ny 11 §. Samtidigt ändras numreringen av 11—14 §.

12—15 §. (11—14 §) Med hänvisning till 11 § ovan föreslår utskottet att paragrafnumreringen ändras.

15 §. Ikraftträdande. (14 §) Utskottet föreslår att ikraftträdandebestämmelsen uppdateras. Eftersom utskottet stryker 3 § 4 mom. bör dessutom den andra meningen i bestämmelsen strykas. Vidare påpekar utskottet att den nya 11 § har konsekvenser för statsbudgeten och att det bör beaktas när tidpunkten för ikraftträdandet bestäms.

2. Lag om ändring av 24 a § i gentekniklagen

24 a §. Produkter som saknar tillstånd. Med hänvisning till de föreslagna ändringarna beträffande tillsynen i lagförslag 1 föreslår utskottet att den första meningen ändras. Tillsynsmyndigheterna eller gentekniknämnden ska vidta åtgärder för att förhindra att en genetiskt modifierad produkt som saknar tillstånd släpps ut på marknaden, oberoende av vad som föreskrivs i lagen om begränsning av odlingen av genetiskt modifierade organismer.

Ikraftträdandebestämmelsen. Utskottet föreslår att bestämmelsen ska ha samma innehåll som ikraftträdandebestämmelsen i lagförslag 1.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 114/2018 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen godkänner ett nytt lagförslag 2. (Utskottets nya lagförslag)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om begränsning av odlingen av genetiskt modifierade organismer

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens syfte och tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om de nationella arrangemang som krävs för genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/412 om ändring av direktiv 2001/18/EG vad gäller medlemsstaternas möjlighet att begränsa eller förbjuda odling av genetiskt modifierade organismer inom sina territorier, samt om tillsynen i samband med detta.

Denna lag tillämpas på genetiskt modifierade organismer för vilka odlingstillstånd har beviljats i enlighet med del C i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och om upphävande av rådets direktiv 90/220/EEG, nedan *direktivet om avsiktlig utsättning*, eller kapitel II eller III i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder, nedan *förordningen om genetiskt modifierade livsmedel och foder*.

2 §

Jord- och skogsbruksministeriet uppgifter

Jord- och skogsbruksministeriet styr och leder tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

3 §

Livsmedelsverkets uppgifter

Livsmedelsverket informerar allmänheten om de ansökningar om odlingstillstånd som omfattas av det förfarande för godkännande som avses i kapitel II avsnitt 1 och kapitel III avsnitt 1 i förordningen om genetiskt modifierade livsmedel och foder och reserverar tillfälle att kommentera ansökningarna.

Livsmedelsverket sammanställer de i 1 mom. avsedda kommentarerna från allmänheten och lägger fram ett förslag till åtgärder till jord- och skogsbruksministeriet.

Livsmedelsverket utövar tillsyn över efterlevnaden av denna lag och av bestämmelser som utfärdats med stöd av den på det sätt som föreskrivs i **denna lag, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag.**

~~Livsmedelsverket kan komma överens om ordnandet av tillsynen med landskapet.~~

Betänkande JsUB 23/2018 rd

4 §

Gentekniknämndens uppgifter

Gentekniknämnden informerar allmänheten om de ansökningar om odlingstillstånd som omfattas av det förfarande för godkännande som avses i del C i direktivet om avsiktlig utsättning och reserverar tillfälle att kommentera ansökningarna.

Gentekniknämnden sammanställer de kommentarer som avses i 1 mom. och lägger fram ett förslag till åtgärder till jord- och skogsbruksministeriet.

5 §

Undantagande av ett område i fråga om odling under tiden för tillståndsförfarandet

När jord- och skogsbruksministeriet har fått ett förslag till åtgärder enligt 3 § 2 mom. eller 4 § 2 mom. kan ministeriet göra en framställning till statsrådet om sådan anpassning av det geografiska tillämpningsområdet för ett odlingstillstånd för en genetiskt modifierad organism som avses i artikel 26 b.1 i direktivet om avsiktlig utsättning.

Om statsrådet beslutar kräva sådan anpassning som avses i 1 mom. ska jord- och skogsbruksministeriet till Europeiska kommissionen skicka kravet på anpassning av odlingstillståndet för en genetiskt modifierad organism så att hela landet eller ett visst område undantas i fråga om odling.

Om statsrådet beslutar att återta sådan anpassning av odlingstillståndet som avses i 2 mom. ska jord- och skogsbruksministeriet be om anpassningen. Begäran om att hela landet eller ett visst område åter ska införlivas i det geografiska tillämpningsområdet ska lämnas in till den myndighet som avses i artikel 26 b.5 i direktivet om avsiktlig utsättning.

6 §

Begränsning av eller förbud mot odling av en genetiskt modifierad organism

När jord- och skogsbruksministeriet har fått ett förslag till åtgärder enligt 3 § 2 mom. eller 4 § 2 mom. kan ministeriet göra en framställning till statsrådet om begränsning av eller förbud mot odling av en genetiskt modifierad organism.

Genom förordning av statsrådet kan odlingen av en genetiskt modifierad organism begränsas eller förbjudas nationellt. Begränsningen eller förbudet kan gälla hela landet eller en del av det. Begränsningen eller förbudet gäller inte sådana odlingar med genetiskt modifierade frön och genetiskt modifierat växtförökningsmaterial som såtts eller planterats lagligt innan begränsningen eller förbudet infördes.

Jord- och skogsbruksministeriet delger kommissionen åtgärderna enligt 2 mom.

7 §

Grunder för att begränsa eller förbjuda odling av en genetiskt modifierad organism

Begränsningar eller förbud enligt 6 § ska vara förenliga med EU-rätten, motiverade, proportionella och icke-diskriminerande samt grunda sig på tvingande omständigheter, exempelvis

Betänkande JsUB 23/2018 rd

- 1) miljöpolitiska mål,
- 2) planläggning,
- 3) markanvändning,
- 4) socioekonomiska konsekvenser,
- 5) undvikande av att genetiskt modifierade organismer förekommer i andra produkter,
- 6) jordbrukspolitiska mål,
- 7) skogspolitiska mål.

Grunderna får inte stå i strid med en bedömning av miljöriskerna som utförts med stöd av direktivet om avsiktlig utsättning eller förordningen om genetiskt modifierade livsmedel och foder.

8 §

Avstående från nationell verksamhet

En begränsning eller ett förbud enligt 6 § 2 mom. får inte sättas i kraft förrän det har gått 75 dagar från det underrättande som avses i 6 § 3 mom.

Odlarna ska avstå från att plantera eller så de genetiskt modifierade organismer som begränsningen eller förbudet gäller tills den tidsfrist som anges i 1 mom. har gått ut.

Jord- och skogsbruksministeriet ska meddela Europeiska kommissionen om ikraftsättandet av en begränsning eller ett förbud då den tidsfrist som anges i 1 mom. har gått ut.

9 §

Rätt att få uppgifter och utföra inspektioner

Livsmedelsverket har oberoende av sekretessbestämmelserna rätt att av den som odlar eller den som tillsynsmyndigheten misstänker odla genetiskt modifierade kulturväxter få de uppgifter som behövs för tillsynen över efterlevnaden av denna lag och bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

För tillsynen över efterlevnaden av denna lag och bestämmelser som utfärdats med stöd av den har Livsmedelsverket rätt att utföra inspektioner, dock inte i utrymmen som används för boende av permanent natur. På förfarandet vid inspektioner tillämpas 39 § i förvaltningslagen (434/2003).

10 §

Rätt att få prover och utföra undersökningar

Livsmedelsverket har rätt att utan kostnad utföra eller låta utföra nödvändiga mätningar eller undersökningar och ta sådana skäligt omfattande prover som behövs för att finna genetiskt modifierade organismer.

Betänkande JsUB 23/2018 rd

11 § (Ny)

Livsmedelsverkets register

För tillsynen ska Livsmedelsverket föra ett register över de områden där odling av genetiskt modifierade organismer begränsad eller förbjuden.

Av registret ska följande framgå:

1) de genetiskt modifierade organismer där det geografiska tillämpningsområdet i odlingstillståndet har anpassats med stöd av 5 § eller för vars odling är begränsad eller förbjuden med stöd av 6 § och de områden som berörs av anpassningen, begränsningen eller förbudet,

2) uppgifter om odlingsplatserna för de vid tillsynen observerade genetiskt modifierade organismer som avses i 1 punkten,

3) övriga uppgifter som Livsmedelsverket anser vara väsentliga,

4) namn, födelsedatum och kontaktinformation beträffande fysiska personer som är odlare och ansvariga personer som utsetts av odlarna.

På insamling och registrering av personuppgifter och på användning och utlämnande av registeruppgifter tillämpas i övrigt dataskyddslagen (1050/2018) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

12 §

Administrativa tvångsmedel

Livsmedelsverket kan förbjuda fortsatt odling av en sådan genetiskt modifierad organism vars odling är begränsad eller vars odling är förbjuden genom en sådan anpassning som avses i 5 § 1 mom. eller genom en sådan förordning av statsrådet som avses i 6 § 2 mom. eller om verksamhetsutövaren ska avstå från att odla organismen i enlighet med 8 § 2 mom., och bestämma att verksamhetsutövaren på sin egen bekostnad ska vidta åtgärder för att förstöra skörden.

Livsmedelsverket kan förena förbudet med vite eller med hot om tvångsutförande eller avbrytande.

13 §

Ändringssökande

Omprövning av ett förbud eller ett föreläggande som Livsmedelsverket meddelat med stöd av 11 § får begäras på det sätt som anges i förvaltningslagen. Ett beslut med anledning av en begäran om omprövning får överklagas genom besvär på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Betänkande JsUB 23/2018 rd

14 §

Avgifter

För de inspektioner och undersökningar som omfattas av tillsynen enligt denna lag tas det ut avgifter till staten i enlighet med de grunder som bestäms i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

15 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den ~~1 januari 2019. Lagens 3 § 4 mom. tillämpas dock först från och med den 1 januari 2021.~~

Utskottets nya lagförslag

2.

Lag

om ändring av 24 a § i gentekniklagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i gentekniklagen (377/1995) 24 a §, sådan den lyder i lag 847/2004, som följer:

24 a §

Tillsynsmyndigheterna eller gentekniknämnden ska vidta åtgärder för att förhindra att en genetiskt modifierad produkt släpps ut på marknaden utan att tillstånd har getts, oberoende av vad som föreskrivs i lagen om begränsning av odlingen av genetiskt modifierade organismer (/). Samtidigt ska vid behov avhjälpande åtgärder vidtas för att hindra negativa effekter. Gentekniknämnden ska informera allmänheten och Europeiska kommissionen och Europeiska unionens övriga medlemsstater om saken.

Denna lag träder i kraft den 20.

Betänkande JsUB 23/2018 rd

Helsingfors 6.2.2019

ordförande Anne Kalmari cent
vice ordförande Kari Kulmala blå
medlem Markku Eestilä saml
medlem Pertti Hakanen cent
medlem Hanna Halmeenpää gröna
medlem Lasse Hautala cent
medlem Reijo Hongisto blå
medlem Susanna Koski saml
medlem Juha Pylväs cent
medlem Arto Satonen saml
medlem Tytti Tuppurainen sd
medlem Eerikki Viljanen cent (delvis)
medlem Harry Wallin sd.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.